

НОВИ СТАТУТ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ. — У оквиру низа мера које предузима колектив Правног факултета са циљем да спроведе у живот Препоруку Савезне народне скупштине о побољшању и унапређењу рада Универзитета, израђен је и нови статут. Одлуком Извршног већа Народне скупштине Народне Републике Србије, од 16 маја 1959. о чему је факултет био извештен 25 септембра 1959, нови статут је потврђен и тиме ступио на снагу. Према чл. 136 статута његове одредбе важе почев од 1 октобра 1958. Нови статут уноси значајне промене у области наставе. Уведен је нови наставни план и обавезне практичне вежбе. Учињене су неке измене и у режиму студија.

1. — Основна карактеристика новог наставног плана Правног факултета, који је уведен од школске 1958/59 године, огледа се у увођењу извесног усмеравања почев од треће године студија. Прве две године студија имају по пет предмета — прва година: увод у правне науке, основи социологије, лично и породично право, основи римског права и историја државе и права; друга година: уставно право, грађанско право — I део (општи део, стварно и наследно право), кривично право, основи политичке економије, основи кривичног поступка. Наведени предмети обавезни су за све студенте. У трећој години четири предмета су такође обавезна за све студенте: грађанско право — II део (облигационо право), управно право, финансије и финансиско право и економска политика; док их у четвртој има пет: привредно право, радно право, међународно приватно право, међународно јавно право и основи грађанског поступка.

Поред ових предмета сваки студент је дужан да се почев од треће године определи за једну од група предмета и да из ње положи још три предмета у трећој години и два у четвртој години. Групе и предмети по годинама су следеће: прва група — правосудна — на трећој години: кривични поступак и криминалистика, судска медицина са судском психопатологијом, као обавезни предмети и социјална патологија (V семестар) и статистички метод (V семестар); на четвртој години: грађански поступак (VIII семестар) као обавезни предмет а привредноправни послови, саобраћајно право, поморско право и право осигурања — као изборни предмети;

друга група — политичка — на трећој години: комунални систем и комунална политика, јавна управа, као обавезни предмети, а социјална политика (V семестар) и статистички метод (V семестар) као изборни предмети; на четвртој години: теорија државе као обавезан предмет а савремени социјалистички систем, историја политичких и правних уставна Југославије, историја политичких теорија и упоредно уставно право као изборни предмети;

трећа група — економско-правна — на трећој години: економика предузећа, међународни економски односи (V семестар), статистички метод (V семестар) — као обавезни, док изборних предмета нема; на четвртој години: привредноправни послови као обавезни предмет а теорија привредног развика, саобраћајно право, поморско право, право осигурања, привредна историја и историја економских доктрина као изборни предмети;

четврта група — међународна — на трећој години: међународни односи, савремени социјалистички систем, међународни економски односи (V семестар), као обавезни предмети — изборних предмета нема; на четвртој години: међународне организације као обавезни предмет, а међународно привредно право, привредноправни послови, саобраћајно право и поморско право као изборни предмети;

пета група — социјална — на трећој години: социјална политика (V семестар), комунални систем и комунална политика, статистички метод (V семестар) — као обавезни предмети; на четвртој години: социјално-радна као обавезни предмет а социјална породице, социјална насеља, социјална психологија и социјална патологија као изборни предмети.

Из изложеног наставног плана види се да он садржи укупно 19 предмета који су заједнички за све студенте и још пет других предмета за које се студенти слободно опредељују.

Постојање поменутих 19 предмета који су обавезни за све студенте права а који су унети у нови наставни план сагласно одлуци IV интер-факултетске конференције од 1952, довољно обезбеђује заједнички лик југословенског правника који ће моћи да ради у свим службама за које се тражи правничка спрема. Помоћу наставе осталих пет предмета сваке поједине изборне групе намера је да се постигне и извесно усмеравање односно потпуније и квалитетније припремање студената за одређене струке и службе. Очекује се да ће овакво усмеравање студената изазвати њихово веће интересовање за рад на факултету. Увођење усмеравања ће такође повољно утицати и на даљи развој наше правне науке и наставе јер ће омогућити да се већи број дисциплина посебно и дубље проучавају.

2. — Поред измена у наставном плану, Београдски правни факултет извршио је још једну измену која се огледа у преношењу акцента наставе са предавања на вежбе.

Тенденција пребацивања средишта наставе са предавања на вежбе узела је маха последњих година у многим земљама. У неким од њих, као Француској на пример, предавања су, иако обавезна врло корисна, добила другоразредни значај, Вежбе су постале главније тако да изостанак са две или више вежби лишава студента могућности да се пријави за испит.

Усвајајући корисне стране обавезних вежби, Правни факултет у Београду увео је те вежбе сматрајући пре свега да оне омогућују много интензивнији додир наставника и студената, да претстављају значајну помоћ студентима у проучавању појединих питања, да дисциплинују студенте да од почетка школске године почну систематски да обрађују градиво и др. Организовање вежби на Правном факултету у Београду сукобљава се са многим и крупним тешкоћама, од којих је најзначајнија велики број студената и недовољан број наставника, као и недостатак просторија. Стога су обавезне вежбе могле да се уведу школске 1958/59 године само за прву годину студија, а ове године и за прву и за другу, годину са тежњом да следећих година обавезним вежбама буду обухваћени и студенти треће и четврте године.

Вежбе се обављају са групама студената чији број не прелази седамдесет, и то два часа недељно из два предмета — на првој години по избору студента а на другој из грађанског и кривичног права. Систем рада на вежбама зависи од природе предмета али, говорећи уопште, састоји се из: тумачења текстова, анализе судских случајева, упознавања са правним изворима, читања и дискутовања студентских семинарских радова, пружања објашњења и помоћи у савлађивању испитне материје, решавању конструисаних задатака, консултацијама и сл. Руководилац вежбе, најчешће асистент, брижљиво евидентира рад сваког студента, прати његов развој и крајем године доставља испитивачу писмену информацију о његовом раду, залагању и показаном успеху. Испитивач узима у обзир ову информацију приликом испитивања и оцењивања. Обавеза похађања вежби санкционисана је тако што студент који не похађа уредно вежбе не може оверити семестар (чл. 52 статута).

Упркос многим тешкоћама, систем обавезних вежби, који су сви вредни студенти свесрдно прихватили, дао је већ у школској 1958/59 години добре резултате, па се стога у овој години предузимају мере да се обавезним вежбама обухвате, што пре, и студенти треће и четврте године.

3. — У области режима студија нови статут пре свега уводи правило „година за годину“, тј. студент који не положи све испите из године у коју је уписан закључно са испитним роком у октобру не може уписати наредну годину (чл. 62). Поред три редовна испитна рока: јунски, септембарски и јануарски, уведен је и допунски испитни рок у октобру. У томе испитном року може студент полагасти само поправни испит из једног предмета у случају ако је положио све остале испите из године у коју је уписан. Осим тога, апсолвенти, поред наведених рокова, имају и слободне рокове у децембру и априлу. Напуштен је систем групних истипа тако да се испити из свих предмета полажу појединачно.

ТРЕЋИ ИНТЕРКАТЕДАРСКИ САСТАНАК КАТЕДАРА КРИВИЧНОГ ПРАВА. — У Сарајеву је у времену од 10 до 12 маја т. г. одржан интеркатедарски састанак катедара кривичног права правних факултета у земљи. Ово је трећи састанак те врсте који су организовале катедре кривичног права. Ранија два састанка одржана су 1956 у Загребу и 1957 у Бегуњама (НР Словенија). На овом састанку узели су учешћа претставници катедара кривичног права правних факултета у Београду, Загребу, Љубљани, Сарајеву, Скопљу и Новом Саду.

На дневном реду овога састанка као прва тачка налазило се питање наставних планова и програма предмета катедре кривичног права на појединим факултетима. Уводну реч по овом питању дао је Сулејман Ресуловић, асистент Правног факултета у Сарајеву. У дискусији је изнето стање наставних планова, програма и начина извођења наставе предмета катедре кривичног права на појединим факултетима а затим је ово питање дискутовано с обзиром на скору реорганизацију наставе на правним факултетима.

Питање сарадње факултетских криминолошких института било је друго питање које је на овом скупу разматрано. Уводну реч је дала др. Катја Водопивец, научни сарадник Института за криминологију Правног факултета у Љубљани. У дискусији је изнето стање на криминолошким институтима при правним факултетима и указано на потребу интензивније сарадње и координације рада између криминолошких института.

Као трећа и четврта тачка дневног реда овог међукатедарског састанка били су реферат др. Владимира Бајера, редовног професора Правног факултета у Загребу, „Претпоставка окривљеникове невиности у југославенском кривичном поступку“, и реферат Мирослава Ђорђевића, асистента Правног факултета у Београду, „О неким проблемима одговорности правних лица за привредне преступе“. Читање ових реферата било је праћено дискусијом о проблемима.

М. Ђ

ПОСЕТА ПРОФ. ЈОАН РОБИНСОН ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — На позив Института за међународну политику и привреду боравила је средином марта месеца о.г. у Београду Џоан Робинсон, професор политичке економије универзитета у Кембриџу. Приликом свог боравка проф. Робинсон је одржала три предавања из области теорије цена. Познати економиста и ван граница своје земље, проф. Џ. Робинсон показује нарочито интересовање за питања привреде социјализма. Она је и допутовала у Југославију са циљем да непосредно упозна привредни систем једне социјалистичке земље који се разликује од оног у СССР. За време боравка у Београду проф. Робинсон је посетила Правни факултет, где је у њену част организован састанак чланова Катедре за економске науке. На овоме састанку расправљано је о функционисању привредног механизма Југославије, као и о неким питањима наставе политичке економије на Универзитету у Кембриџу и Правном факултету у Београду.

ПРЕДАВАЊЕ ПРОФ. З. КОСЗМАРСУК-А НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — У оквиру размене универзитетских наставника југословенских и пољских универзитета, боравио је крајем марта 1960 у Београду Zdzislaw Koszmarcuk, професор историје државе и права Правног факултета у Познању. Приликом свога борава у Београду проф. Koszmarcuk је у Општем семинару историје државе и права Правног факултета у Београду, одржао предавање о „Постанку ранофеудалне пољске државе и њене најстарије престонице“. Предавању проф. Koszmarcuk-а, после кога је вођена дискусија, присуствовао је, поред наставника и студената Правног факултета у Београду, и изванредни број историчара из Београда. Чланови Катедре за историју државе и права искористили су боравак проф. Koszmarcuk-а да са њим размене искуства о питањима наставе правне историје на правним факултетима у Познању и Београду.

ПРЕДАВАЊЕ ПРОФ. ЖАНА МЕЈНОА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — Средином априла месеца 1960 године, боравио је у Београду Жан Мејно, професор факултета за правне и економске науке у Лозани и Паризу. Поред предавања, која је том приликом одржао у другим установама, професор Мејно је одржао и предавање на нашем факултету са темом: „Технократија и политика“. Поред наставника нашег Факултета и чланова Социолошког друштва, предавању је присуствовао и већи број друштвених радника.

ПРЕДАВАЊЕ ПРОФ. МОРИСА ДИВЕРЖЕА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — Морис Диверже, професор факултета за правне и економске науке у Паризу, био је маја т. г. у посети Југославији као гост Савеза удружења правника. Том приликом одржао је на Правном факултету у Београду предавање са темом: „О политичкој и уставној ситуацији у Француској“. Изврстан познавалац ових питања професор Диверже, побудио је велико интересовање својим занимљивим предавањем. После предавања професор Диверже је одговарао на постављена питања.

ГОДИШЊА СКУПШТИНА СОЦИОЛОШКОГ ДРУШТВА НР СРБИЈЕ. — У Београду је 16 и 17 маја 1960 одржана VI редовна годишња скупштина Социолошког друштва НР Србије. Рад скупштине развијао се по секцијама: за општу теорију, за методолошке технике, за проблеме социологије рада и за социјалну патологију.

У првој секцији, за општу теорију, саопштења су поднели: Чедомир Новковић (Привреда, заједница и појединац, мерење њиховог односа), др Војин Милић (Проблеми глобалног проучавања друштва), Александар Тодоровић (Марксистичка социологија и њен даљи развој), др Радомир Лукић (Проблем динамичког проучавања друштвених појава).

О проблемима методолошке технике поднета су четири саопштења: Мирослав Печујлић (Карактеристичне црте социолошког истраживања класа), др Михаило Ђурић (Проблеми мерења — скалирања), др Михаило Поповић (Тетника изучавања јавног мњења — искуства из рада неких института за изучавање јавног мњења), др Цветко Костић (Значај судске праксе за социолошка истраживања).

У секцији за социологију рада поднета су саопштења Крсте Килибарде (о истраживању проблема критеријума људске природе човека) и Милоша Илића (о предиспозитиваима структуре и мобилности радничке класе Југославије — испитивања Института друштвених наука у Београду).

Секција за социјалну патологију имала је четири саопштења: др Михаило Ђурић (Појмови — теориски оквир друштвене дезорганизације), Ив Недељковић (Адаптација васпитно запуштене деце одрасле без родитеља у домовима), Петар Козић (Неки аспекти криминалне социологије с обзиром на узрочност криминала малолетника), Манојло Бројић (Општи осврт

на неке егзогене факторе преступништва малолетника и на неке отворене проблеме у вези с тим).

Саопштења која су поднели чланови појединих секција изазвала су врло живу и интересантну дискусију. Питања математичког третирања односа заједнице, привреде и појединца, усклађивање рада информативних служби и јединствености информација са потребама глобалног истраживања друштва, затим односа статике и динамике у проучавању друштвених појава и проблем прецизнијег одређивања појма промене — била су у центру пажње чланова Друштва. Ништа мањи интерес није био ни за питања методолошке технике, социологије рада и социјалне патологије. Дискусија се нарочито водила око питања дефинисања појма мерења, ефикасности појединих техника истраживања, о проблему стварне и формалне истине у судској пракси и односа социолога према том питању, дефинисања појма радничке класе у Југославији, проблема непотпуне породице као узрока деликвенције малолетника и др.

Саопштења која су поднета као резултати емпириских истраживања (саопштења К. Килибарде, М. Броћића, И. Недељковића) претстављала су врло интересантан материјал који захтева даљу обраду али који је и у облику у коме је приказан привукао пажњу неким својим покушајима решења извесних питања. С друге стране, ова саопштења, ови покушаји групе младих социолога који су се оријентисали првенствено на емпирска истраживања, показали су, што је у дискусији нарочито истакнуто, потребу превазилажења дескрипције у емпириском истраживању и већег оријентисања ка теориској интерпретацији података.

Високи квалитет и број поднетих саопштења, као и интересовање чланова Друштва за питања која су разматрана, указала су на оправданост организовања оваквих научних скупова социолога, али и на извештан недостатак интереса за овакве скупове у ширим круговима људи који се баве социологијом.

Другог дана рада Скупштине поднет је извештај Управе о активности Друштва у периоду 1959—1960. Активност Друштва састојала се, пре свега, у одржавању стручних састанака и организовању предавања. У току протекле године на стручним састанцима чланови Друштва поднели су саопштења у којима се расправљало или о извесним теориским питањима или су изношени резултати истраживања код нас. Осим тога, одржан је и извештан број састанака на којима су чланови Друштва информисани о стању социологије у другим земљама. Поднета су следећа саопштења: 1. др. Руди Супек: Мотивација и еволуција ставова код омладине (према искуствима истраживања на Аутопуту), 2. Јелена Шпадијер: Социјално-психолошке карактеристике једне групе алкохоличара, 3. Манојло Глушчевић: Печалбарство у Средачкој Жули (антрополошко и социолошко истраживање), 4. Манојло Броћић: Претходни резултати испитивања љубавног живота наше омладине, 5. Дискусија о књизи проф. др Радомира Лукића *Основни социологије*, 6. Упознавање чланова Друштва са радом IV међународног социолошког конгреса, 7. др. Михаило Поповић: Стање социологије и социолошких истраживања у Француској, 8. Божидар Милић: Однос између социјално-економског стања и исхране у Санџаку, 9. И. Сандерс: О неким проблемима примењених социолошких истраживања, (предавање организовано у сарадњи са Етнолошким институтом САН), 10. др. Влада Рашкович: Преглед стања савремене британске социологије, 11. Милосав Јанићијевић: Преглед стања савремене полске социологије, 12. Мирослав Печулић: Промене у класној структури савременог капиталистичког друштва, 13. др. Михаило Ђурић: Друштвени извори девијантног понашања, 14. др. Љубомир Живковић: Неки проблеми социологије уметности, 15. др. Милан Дамњановић: Социологија уметности и социологизам.

Друштво је такође одржало свечану седницу на којој је наш истакнути социолог и један од пионира југословенске социологије села проф. Сретен

Вукосављевић изабран за доживотног почасног претседника Социолошког друштва. На седници је о животу и научном раду проф. Сретена Вукосављевића говорио проф. др. Радомир Лукић.

У погледу сарадње са другим научним институцијама које се баве друштвеним наукама остварена је сарадња са Социолошким одељењем Института друштвених наука. Чланови Социолошког друштва учествовали су на саветовању о организацији социолошких истраживања, одржаном маја 1959, а осим тога, редовно су присуствовали предавањима које је организовало Социолошко одељење Института. Међутим, сарадња са другим сродним научним друштвима, као и друштвеним органима који се баве проблемима научног и наставног рада на подручју друштвених наука, није била остварена у већој мери. Мада би једна таква тешња сарадња са Удружењем психолога, Етнолошким друштвом и Друштвом економиста била врло корисна. Због тога друштво није било у могућности да пружи већу помоћ приликом доношења одлука о разним научним проблемима из области социологије, као што су стварање перспективног плана социолошких истраживања, наставних програма на високим школама и учествовање у припреми уџбеника социологије.

У оквиру активности Друштва нарочито је било значајно учествовање неколико његових чланова на Четвртом међународног социолошког конгресу у Стрзи и Милану. На конгресу је, у секцији која је расправљала о теми „Социологија у свом социјалном контексту“ реферат у име наше земље поднео проф. др. Радомир Лукић. Осим тога, на саветовању које је организовало Југословенско удружење за филозофију и социологију у Сарајеву (новембра 1959) учествовали су чланови Друштва. Реферат о методолошким проблемима поднео је др. Руди Супек, а др. Радомир Лукић учествовао је са корефератом „О значају теорије средњег обима у марксистичкој социологији“.

У циљу популаризације социологије, Социолошко друштво је организовало циклус предавања на Коларчевом универзитету. Дванаест предавања о проблемима савремене социологије била су: 1. др. Вељко Кораћ — Социологија и наша друштвена стварност, 2. др. Цветко Костић — Друштвени прогрес и наука, 3. др. Милош Маџура — Положај и проблеми запослене жене у Југославији, 4. др. Михаило Ђурић — Социолошко проучавање друштвене патологије, 5. др. Војин Милић — Самоубиства у Југославији, 6. др. Милан Милутиновић — О чиниоцима који доводе до криминала, 7. др. Руди Супек — Друштвени значај омладинских радних акција, 8. др. Михајло Поповић — Социјалне последице техничког прогреса у неразвијеним земљама, 9. др. Радомир Лукић — Научно објашњење у друштвеним наукама, 10. др. Влада Рашковић — Облици учешћа радника у управљању производњом и промена класних односа, 11. др. Илија Станојчић — Социолошко проучавање проблема слободног времена, 12. Илија Косановић — Савремени социолошки погледи на рат. Интересовање за ова предавања било је врло велико.

Поред тога чланови Друштва држали су предавања из области социологије на радничким и народним универзитетима у унутрашњости.

У току дискусије о раду Друштва у протеклој години истакнут је, пре свега, допринос Друштва популарисању социологије, као и потреба за већим материјалним средствима да би Друштво и даље могло успешно обављати свој рад. На скупштини је предложено и стварање научног органа Друштва, с обзиром да Друштво располаже већим бројем научних радова и да је у стању да формира редакцију од својих чланова. Поред тога расправљано је о многим организационим питањима, о превођењу и штампању методолошке и друге литературе и др.

На крају рада скупштине дата је разрешница старој управи и изабрана нова управа са претседником др. Владом Рашковићем.

ТРЕЋА СЕСИЈА МЕЂУНАРОДНОГ ФАКУЛТЕТА ЗА УПОРЕДНО ПРАВО У ЛУКСЕМБУРГУ. — Међународни факултет за упоредно право у Луксембургу одржао је од 3 августа до 12 септембра 1959 своју летњу сесију за 1959. Ова сесија трећа је по реду од оснивања овог Факултета у оквиру Међународног универзитета упоредних наука у Луксембургу.

Међународни факултет упоредних наука основан је у Луксембургу априла 1957 под називом Међународни центар за универзитетске студије при Претседништву Министарског савета Великог Војводства Луксембурга. Касније, Генерална скупштина овог Центра променила је назив ове међународне институције и усвојила као дефинитивни назив Међународни универзитет упоредних наука. Задатак је овога Универзитета да организује последипломске студије из разних наука на основи њиховог упоредног проучавања. Универзитет има међународан карактер како по програму својих студија, тако и по националном саставу својих професора и слушаца.

Међународни факултет за упоредно право је први од факултета који је почео са радом у оквиру овог Међународног универзитета. Он је основан августа 1958, када је одржана и прва сесија предавања на њему. Своје редовне сесије, чије је трајање пет до шест недеља, Факултет одржава два пута годишње — у пролеће и у лето.

Факултет је окупио преко стотину професора из двадесетпет земаља, углавном из редова универзитетских професора разних земаља и других истакнутих правника. Од југословенских правника на листи професора налазе се др. Борислав Благојевић, ректор Београдског универзитета и др. Богдан Златарић, професор Правног факултета у Загребу. Др. Б. Благојевић је истовремено и члан Савета овог Факултета. Међу слушаоцима Факултета заступљени су правници из око педесет земаља.

Студије на овом Факултету трају три семестра. После сваког семестра слушаоци полажу испит и добијају диплому, тј. по положеном испиту на крају првог семестра студија — диплому упоредног права, по положеном испиту после другог семестра — вишу диплому упоредног права, а по завршеном трећем семестру, уз одбрану тезе — диплому доктора упоредног права.

Програм студија на овом Факултету утврђује се за сваку сесију, при чему се води рачуна да слушаоци у току три сесије односно три семестра студија савладају један заокружени програм из упоредног права. За сваки семестар програмом се предвиђа одређени број обавезних и изванредних број опционих курсева, које слушаоци тога семестра похађају. У току летње сесије за 1959 први пут су одржавана предавања на сва три семестра студија, с обзиром да је ово трећа по реду сесија од оснивања Факултета и да су досад уписане три генерације слушаца.

Предавања на првом семестру била су у оквиру четири обавезна и седам опционих курсева. Слушаоци су обавезни да прате све обавезне курсеве и два опциона курса по своме избору, које полажу на крају семестра. Обавезни курсеви обухватили су: систем *common law*-а, систем романских права, систем социјалистичких права и увод у упоредно међународно приватно право. Опциони курсеви односили су се на упоредно приватно право, увод у упоредно уставно право, европске заједнице, историју упоредног права, канонско право, муслиманско право и право Средњег Истока.

Слушаоци другог семестра били су подељени у две секције: за јавно и за приватно право. Секција јавног права имала је за ове обавезне курсеве: извршна власт, јавно предузеће, неспорни административни поступак и административни уговори, а секција приватног права: брак, грађанска одговорност, наслеђивање и трговинска друштва. Опциони курсеви за обе секције били су заједнички и односили су се на уводе у права појединих земаља

(Енглеске, САД, Аустрије, Немачке, Белгије, Француске, Италије, Луксембурга, Холандије, Шпаније и Швајцарске), и на теме: совјетско право упоређено са западним правима, о европским заједницама. Слушаоци су били обавезни да изаберу два опциона курса с тим што су као опционе курсеве могли да узму и неки од обавезних курсева трећег семестра.

Слушаоци трећег семестра такође су били подељени на две секције: за јавно и за приватно право, од којих је прва слушала курс о злоупотреби власти, а друга о процењивању штете у области грађанске одговорности, с тим што је сваки слушалац био обавезан да слуша још два курса, по своме избору, од обавезних курсева одговарајуће секције другог семестра, као и два опциона курса изабрана међу опционим курсевима другог или трећег семестра. Разумљиво је да су слушаоци имали право да прате и остале опционе курсеве за које нису оптирала, уколико је то временски било могуће.

Мирослав Ђ. Ђорђевић

ЧЕТВРТА СЕСИЈА МЕЂУНАРОДНОГ ФАКУЛТЕТА ЗА УПОРЕДНО ПРАВО У ЛУКСЕМБУРГУ. — Међународни факултет за упоредно право у Луксембургу одржао је у времену од 21 марта до 30 априла ове године своју пролећну сесију за 1960, четврту по реду од оснивања овог Факултета.

Ово је трећа година рада овога Факултета који је као први факултет основан у оквиру Међународног универзитета упоредних наука, са задатком да организује последипломске студије међународног карактера у области упоредног права.

Национални састав професора и слушалаца овог Факултета у пуној мери потврђује његов међународни карактер. На листи професора овог Факултета налази се преко стотину професора из око тридесет земаља, док су међу слушаоцима заступљени правници из око педесет земаља. У току ове сесије у извођењу наставе учествовало је 57 професора окупљених из преко двадесет земаља из редова универзитетских наставника и других истакнутих правника. Број слушалаца износио је на првом семестру 77, на другом 38 а на трећем 14.

У току ове сесије, као и у току ранијих, настава је извођена посебно за сваки семестар студија. Предавања на првом семестру текла су у оквиру четири обавезна и седам опционих курсева. Обавезни курсеви били су: „Систем *Common Law*“, „Систем романских права“, „Систем социјалистичких права са уводом у совјетско право“ и „Увод у упоредно међународно приватно право“, а опциони: „Увод у упоредно уставно право“, „Европске институције“, „Системи средњевековног права“, „Савремени развој правних мисли“, „Развој права у XIX и XX веку“. Увод у канонско право“ и „Права Средњег Истока“.

Настава на другом семестру била је подељена на две секције: секције за јавно право и секције за приватно право. У секцији јавног права обавезни курсеви су били: „Законодавна власт“, „Објављивање закона“, „Административно правосуђе“, „Административни уговори“ и „Појам законитости“, а опциони: „Политичке партије“, „Међународни функционери“, „Проблеми структуре модерне демократије у уставном праву“ и „Уставно право Индије и земаља Јужне Азије“. Секција приватног права имала је ове обавезне курсеве: „Уговори“, „Грађанска одговорност“, „Наслеђивање“, „Брачни имовински режими“ и „Друштва“, и опционе: „Осигурања“, „Ортаклук“, „Продаја покретних добара“ и „Унификација приватног права“. Поред тога постојали су и опциони курсеве, заједнички за обе секције, који су се односили на „Суд правде европских заједница“ и на увод у права Француске, Немачке, Белгије, Холандије, Луксембурга и Италије.

На трећем семестру студија настава за обе секције извођена је у оквиру пет заједничких курсева са следећим темама: „Улога судије и странака у поступку“, „Развод брака“, „Уредбодавна власт“, „Закони против трговца“ и „Приватна осигурања“.

М. Ђорђевић

УНИВЕРЗИТЕТСКИ ЦЕНТАР ЗА ВИСОКЕ ЕВРОПСКЕ СТУДИЈЕ У СТРАСБУРУ. — Настављајући своју раније започету праксу, Универзитетски центар за високе европске студије у Страсбуру одржао је у школској 1959/60 години свој редовни осмомесечни курс који је окупио 20 редовних и 8 спољних, тзв. слободних слушалаца из разних земаља. Међу слушаоцима најбројнији су били Италијани и Југословени. Од осталих нација учествовали су претставници: Велике Британије, Ирске, САД, Грчке, Шпаније, Турске и Либана. Исто тако, слушаоце је одликовала и разноврсност професија и стручности. Највише слушалаца било је из редова правника, економиста и историчара. Сви редовни слушаоци били су стипендисти Универзитета у Страсбуру.

Основни задатак курса био је изучавање европских проблема, тј. изучавање најразличитијих проблема Европе са разних аспеката. У извођењу обимног програма овога курса учествовало је 34 предавача, међу којима позната имена професора Универзитета у Страсбуру, Паризу, Риму, Кембриџу, Милану, Атини, Брислу, Фрибургу и др., као и научни радници и стручњаци установа: *Conseil de l'Europe*, *Communauté économique européenne*, *Communauté européenne du charbon et de l'acier*, *Centre européen de la culture*, *Bureau international des droits intellectuels* и сл.

Програм рада био је обиман и многостран. У њему су нашли места многи проблеми праксе и теорије. Неки од ових проблема постављени су и разматрани у три основна сектора: политичком и институционалном, економско-социјалном и културном.

Основу излагања у политичком и институционалном сектору чиниле су теме: Европски савет, структура европских заједница, криза супранационалности у европским заједницама, институционални проблеми европске организације, Европска декларација права човека, унутрашње и међународно право. Поред овог основног курса специјалан курс обухватио је актуелна питања и регионалне проблеме: јавно мишљење Европе, проблеми избеглица у Европи, Сједињене Америчке Државе и Европа, Немачка и међународна политика, проблеми и решења социјалистичке Југославије и европска интеграција и Грчка.

Други, тзв. економски сектор обухватио је такође велики број проблема. Неки од њих су били само постављени, без претензија да добију своја коначна решења, док су се други бавили анализом конкретних питања. Међу темама које је Центар унео у свој овогодишњи програм рада ваља истаћи теме: проблеми радничког образовања у Европи, природни извори Европе, демографски потенцијал Европе, динамизам произвођача и европска економска делатност, проблем енергије и транспорта на заједничком тржишту, заједничко тржиште и екстрактивна индустрија, основни организациони принципи трију заједница, теорија економског развоја и регионални аспект, економска улога европских институција и награђивање у пољопривреди.

Посебну групу питања претстављају теме везане за културни сектор. Остарен програм предавања из овог сектора односио се углавном на теме из области европске историје (Европа Каролинга, хуманизам и реформа од Петрарке до Лутера, племство и буржоазија од XVI до XVIII века), као и теме које претстављају допринос у истраживању једне политичке етике за нову Европу (Европа и јеврејство, перспективе протестантизма о политичкој етици Европе, католичке традиције и природно право од Св. Томе Аквинског до папе Пије XII). Осим ових тема одржана су и следећа

предавања: Европа и нације, политичка филозофија у Европи до XVII века, *Madame de Staël* и европски космополитизам и др. — Док се рад у претходна два сектора програма обавио скоро у потпуности по предвиђеном плану, у овом сектору више предавања није остварено.

Са оваквим програмом Центар је добио обележје научне установе последипломских студија која припада категорији неспецијализоване институције ограничене углавном на Европу, како по изучаваној тематици, тако и према пореклу предавача и слушалаца.

Иако је програм предвиђао поделу предавања на три отсека, слушаоци су били обавезни да присуствују предавањима, практичним радовима и дискусијама на свим одсецима, пошто је курс био замишљен као јединствена целина. Поменута подела је служила само као општа оријентација и као помоћ у избору области за писмени рад, који је сваки слушалац био обавезан да преда и одбрани на крају курса.

Избор проблема и предавача је одговорио задатку који је Центар поставио, наиме: формирање једне основе за научно истраживање проблема данашње Европе и припрема кадрова за специјалне функције у раду установа као што су *Conseil de l'Europe*, *Communauté économique européenne*, *Communauté européenne du charbon et de l'acier*, *Communauté européenne de l'énergie atomique*, *Banque européenne d'investissement*, *Fonds social européen* и сл.

Слушаоци су били јединствени у повољној оцени садржаја већине предавања, а нарочито по тематици: актуелна питања и регионални проблеми за које се може рећи да су били на завидној висини и претстављали корисну размену мишљења и искустава предавача и слушалаца.

Оно што у оквиру овакве белешке треба нарочито истаћи јесте посебан интерес Центра за проблеме економског, политичког и институционалног развоја Југославије. Поменути програм предавања посветио је велику пажњу проблемима Југославије. То сведоче, пре свега, излагања професора Кастелана (*Castellan*) са Филозофског факултета у Поатјеу и професора Давида (*David*) са Правног факултета у Паризу, који су дали објективну и документовану оцену данашњег стања друштвено-привредних проблема у нашој земљи, као и посебни реферати југословенских слушалаца о стању и развоју индустрије и пољопривреде у Југославији, за које су и предавачи и слушаоци показали изузетно интересовање.

Метод и облици рада курса били су углавном засновани на искуствима и пракси рада универзитета у Француској. Озбиљан недостатак на том подручју било је одсуство писаних предавања — скрипата, што је слушаоцима отежавало праћење, понекад врло сажете и необично комплексне материје, а у већини случајева лишавало их добрих анализа актуелних проблема Европе, а што је било прилично тешко надокнадити белешкама. Ову празнину су донекле попуњавала радна документа која су често садржавала разграђена становишта појединаца или институција о проблемима који су били предмет разматрања и дискусија на курсу. Посебну допуну у овом погледу чиниле су богато снабдевене библиотеке Европског савета, Универзитетска библиотека, као и библиотеке појединих факултета и института.

На завршетку курса Центар је организовао једну веома успелу научну екскурзију у Лорену и посету угљеном басену у Мерлбаху. У тој посети слушаоцима Центра пружена је прилика да се упознају са процесом производње високо калоричног угља и даљом прерадом његових производа, као и механизацијом производног поступка.

У објективној оцени успеха овогодишњег курса за високе европске студије у Страсбуру посебно ваља истаћи напоре Комитета директора и Секретаријата Центра у решавању организационих питања. Овим напорима треба приписати успехе у успостављању веома корисних додира слушалаца са професорима и стручњацима ангажованим у раду Центра, што је омогућавало лакше извршавање обавеза, као и бављење питањима из области уже специјализације сваког од слушалаца.

КУРС О ПРОБЛЕМУ ЛИЧНОСТИ НА ИНСТИТУТУ ЗА ПРАВНЕ СТУДИЈЕ У НИЦИ. — И ове године, у Центру за више студије политичких наука на Институту за правне студије у Ници наставило се са одржавањем специјализованих међународних курсева из политичких наука. Шести по реду курс, одржан у времену од 16 јула до 7 августа 1959, био је посвећен проблему личности.

Семинару је присуствовало око 50 слушалаца (правника, филозофа и теолога). За предаваче било је обезбеђено 20 познатих професора, како из Француске тако и из других земаља. Они су у својим излагањима заступали најразличитија гледишта о проблему на дневном реду. Може се подвући врло висок ниво предавања на семинару, а с друге стране, велика заинтересованост којом је курс праћен.

Није могуће овом приликом сажето изнети велики број мишљења о овом врло сложеном питању која су за три недеље изложена (курс ће бити *in extenso* објављен). Проблем личности се поставља различито, мање или више оригинално у свакој земљи понаособ. Личност као сложен појам може се различито тумачити и применити у разним питањима друштвених односа. Није реч само о идеологији, нити пак о идеалу. Личност је у основи правна категорија. Она је уствари признавање двоструке ненадежности: ненадежности државе у материји религије и филозофије (у Француској још 1905 законом је црква одвојена од државе). С друге стране, у ненадежности цркве у вршењу јавних функција: управљање јавним службама припада искључиво властима одређеним од државе. Међутим, овај појам тумачен је од неких професора много шире. Тако по њима, „личност је кључни појам на граници политичке филозофије, теорије сазнања, морала и теологије“. Посебно место у предавањима било је посвећено питању личности и извођењу наставе, субвенционирању државних и приватних школа од стране државе, политичким партијама и религиозним снагама, итд.

Нарочито треба истаћи предавања Ж. Ривера (J. Riveo), професора Правног факултета у Паризу, о политичкој идеологији у регулисању права односно појму личности у административносудској пракси; А. Бајеа (A. Bayet), професора на Сорбони, о слободи мисли и личности; Ж. Дебера (G. Debaure), професора у Лилу, о личности и јавној настави; А. Ориуа (A. Houriau), професора у Паризу, о демократији и религиозним снагама; Ж. Дипија (J. Driou), професора на Институту у Ници, о личности у међународним декларацијама о правима човека, итд.

Поред слушалаца из Француске, семинару су присуствовали и претставници из Италије, Немачке, Пољске, Белгије, Финске, Аргентине, Шпаније, Југославије, итд.

На завршетку семинара, проф Тротаба (Trotabas), директор Института за правне студије у Ници, дао је изванредан резиме целог тока семинара.

Ст. Ђорђевић

ОДБРАНЕ ДОКТОРСКИХ ДИСЕРТАЦИЈА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ. — Душан Миланковић, саветник Државног секретаријата за иностране послове, одбранио је 26 фебруара 1960 своју докторску дисертацију „Организација међународног ваздушног саобраћаја“.

Ратибор Кашанин, референт Окружног привредног суда у Београду, одбранио је 8 марта 1960 своју докторску дисертацију „Српско-бугарски односи од 1903—1914 године“.

Борислав Грађански, судија Окружног суда у Сомбору, одбранио је 27 маја 1960 своју докторску дисертацију „Утицај кривичне пресуде на грађанску парницу“.

Радмило Лоренц, адвокат у Београду, одбранио је 29 јуна 1960 своју докторску дисертацију „Право задржања (*ius retentionis*)“.